

РЕДКИ РОДНИНСКИ НАИМЕНОВАНИЯ В СТАРОБЪЛГАРСКАТА КНИЖНИНА – НЕТИИ, НЕСТЕРА В КОНТЕКСТА НА НА ПЛЕМЕНИК/ПЛЕМЕНИЦА В СТАРАТА СЛАВЯНСКА КНИЖНИНА*

Елка Мирчева

Институт за български език „Проф. Л. Андрейчин“,
Българска академия на науките

elka_mircheva@ibl.bas.bg

Резюме: Статията разглежда редките за славянската книжна наименования на *племенник/племенница* – *нетии*, *нестера*. Публикуват се неизвестни досега примери за употребата на *нетии*. Редките лексеми се разглеждат в контекста на многобройни други названия за *племенник/племенница*. Привеждат се сведения за разпространението на *нетии*, *нестера* в съвременните славянски диалекти.

Ключови думи: *историческа лексикология, старобългарска литература, етимология*

Термините за родство са една от най-важните групи в основния речников фонд. Произходът на основните от тях се губи далеч в индоевропейския праезик (ие.). Прието е да се смята, че **rātēg*, **mātēr*, **dhughətēr*, **bhrātēr*, **sų́esor* за трудни за етимологизиране (Трубачев / Trubachev 1959). Други от термините от тази лексикосемантична група са по-късни по произход и по тази причина етимологиите им могат да бъдат проследени със значителна степен на сигурност. Сред тях са названията на *племенник/племенница*.

Известна е липсата на общоевропейско название за тази роднинска връзка и сравнително голямото разнообразие на това роднинско име в европейските езици (Трубачев / Trubachev 1959: 15).

В основополагащото си изследване *История славянских терминов родства и некоторых терминов общественного строя* О. Н. Трубачов изнася значителен материал – както диалектен, така и от писмени паметници, като обобщава, че в съвременните славянски езици за назоваване на *племенник/племенница* има голям брой различни наименования, като преобладаващата част от тях са производни от *сестра* и *брат*.

1. Наименования на *племенник/племенница*

1.1. Производни от *братъ*, *сестра*

Според речника на Фр. Миклошич в старата славянска книжна са засвидетелствани следните лексеми, означаващи *племенник* по линия на брат: *братана*, *братаница*, *братанъ*, *братаньца/братаньць* (Miklosich 1862–1865: 42). Към тях И. И. Срезневски добавя: *братаничъ*, *братичъ*, *братаньна*, *братичичъ*, *братичьна*, *браточинъ* (Срезневский / Sreznevskij 1893: 166 и сл.).

Лексемите, назоваващи *племенниците* по линия на сестра, са по-малко: *сестричиць*, *сестричьъ*, *сестричничъ*, *сестричьна* (Miklosich 1862–1865: 837); *сестриница/сестръница* (Трубачев / Trubachev 1959: 67).

Що се отнася до българския диалектен материал, в изследването на Трубачов, той е: *братанек* (син на брат), *братаница* (дъщеря на брат), *братанец*, *братанче*, *братенек* (син на брат) и *сестринек*, *сестринец*, *сестриница* (Трубачев / Trubachev 1959: 62, 67).

1.2. Производни на *племенънъ*

В съвременния български книжовен език се е наложило названието *племенник/племенница*, но това наименование явно навлиза късно в българския език. Показателно е, че в речника на Найденов такава лексема не е отбелязана. За сметка на това присъстват производни от *сестра* и *брат* –

* Изказвам благодарност за финансовата подкрепа на Българската академия на науките по двустранно споразумение за безвъзмездни средства между БАН и Румънската академия във връзка с проект „Всекидневният живот през Средновековието по лексикални данни от български и румънски език“.

братанец, братаница (Геров / Gerov 1: 69); *сестринек, сестринец, сестриник, сестриница, сестринич, сестриничик, сестричница* (Геров / Gerov 5: 160), което, както видяхме по-горе, се потвърждава от българските диалекти. Българският етимологичен речник посочва: *сестринец, сестринек, сестриник, сестриница, сестричаче, сестричич, сестричиѣ, сестрична, сестричник*⁹⁶ (БЕР / BER 2002: 622–623).

По отношение на пътя на навлизане на *племенник/племенница* в българския език мнението не е еднозначно. Речникът на българския език посочва, че думата идва от руски език (РБЕ / RBE), а в Българския етимологичен речник е критикувано мнението на Б. Цонев за руския ѝ произход. Като аргументи са посочени няколко композита от Манасиевата хроника – *иноплеменъникъ, своеплеменъникъ, тождеплеменъникъ, тоуждеплеменъникъ*, които заедно със старобългарските *плема, племеньнъ*, както и мястото на ударението, са основание за авторите да отхвърлят руското влияние (БЕР / BER 1999: 332–333). Не може да не се отбележи обаче, че в основата на значението на приведените лексеми е: ‘който се отнася до народ, племе; родов’, което е дефиницията и на формообразуващата *племеньнъ* (СтБР / StbR 2009: 216). Друго значение на *племенитъ/племенитъ* е ‘знатен’ (Срезневский / Sreznevskiy 1902: 959). Значение ‘родствен от страна на бащата’ по данните на лексикографските справочници има в старобългарския превод на XIII слова на Григорий Богослов (Срезневский / Sreznevskiy 1902: 959). Става дума за следния пример: *отъ коегождо двора поемлиеть се агньць, аще ли нѣсь, то отъ домовъ племененъихъ нищеты дѣла приносимъ л. 340Ѡ* (Будилович / Budilovich 1875: 257). По-внимателното вникване в смисъла на текста обаче сочи, че такова тълкуване не отговаря на контекста, а се основава единствено на гръцкото съответствие – *πάτριος*. Значение ‘родствен от страна на бащата’ на *племеньнъ* следва да бъде отхвърлено като повлияно изцяло от гръцкия източник.

Едни от най-ранните примери, на които попаднах за *племенникъ/племенница* в днешното му значение на ‘братов/а или сестрин/а син/дъщеря’ (РБЕ), са от руски ръкописи и старопечатни книги. Речникът на руския език XI–XVII в. регистрира примери за *племенник* в руски грамоти от XVI в. От същото столетие е и една употреба в Требник: или *дѣржалъ еси за перси чюжю женѣ или сво дѣта или племенницю за лѣно* (Словарь / Slovar’ 1989: 84). Пример дава и старопечатен Пролог за юни–август от 1663 г. от колекцията на Троицко-Сергиевата лавра (РГБ, Собрание рукописей и старопечатных книг⁹⁷) и поместеното там проложно Житие на Фотий и Никита за 12.08.: *сѧ вѣста ѿ града родостола, во времена дѣоклитѧна безъ законнаго царѧ. баше же стѣи фѣтѣи племенникъ стагѣ аникиты* (с. 351). За сравнение привеждам същия текст от Станиславовия / Лесновския пролог от 1330 г.: ... *вѣаше же сестричиць аникитоу* (с. 300а) (Павлова, Желязкова / Pavlova, Zhelyazkova 1999: 318). Към данните за *племенник/племенница* в днешното значение можем да добавим първата църковнославянска Книга кръмчая от 1650–1653 г. – *шоуринъ мои егоже азъ сестроу поахъ, можетъ поати брата моего рѣнагѣ жены родночю племенницѣ*⁹⁸ (с. 633). *Словарь древнерусского языка XI–XIV вв.* отделя значения ‘родственик’, ‘съплеменник’, ‘приемник’, които извлича от руски грамоти и Пандектите на Никон Черногорец⁹⁹.

Авторите на Българския етимологичен речник тълкуват *племенник* с ‘братанец, братаница¹⁰⁰; син или дъщеря на близък роднина’ (БЕР / BER 1999: 332–333). В дефиницията със сигурност липсват основни варианти на *племенник/племенница*, образувани от *сестра*, които са напълно равнопоставени с цитираните. За мен липсата на *племенник/племенница* в речника на Геров е аргумент по-скоро в подкрепа на руското влияние, а причината за заемането на значение на иначе добре позната дума по мое мнение е стремежът към редуцирането в съвременния български книжовен език на многобройните роднински имена в българските диалекти.

⁹⁶ Някои от тях са заемки от сръбски.

⁹⁷ <<https://lib-fond.ru/lib-rgb>>, <http://www.gorazd.org/?q=en%2Fnode%2F103&fbclid=IwAR3kYk1xUh5We2 JGvj4 LaMotpSEvV3PNKyT0FmOD5Cry5_n70Snw_njlvq> [18.11.2020].

⁹⁸ <<https://lib-fond.ru/lib-rgb>> [18.11.2020].

⁹⁹ <<https://rus-old-russian-dict.slovaronline.com>> [18.11.2020].

¹⁰⁰ Тези деривати не са посочени в БЕР при производните на *брат*.

1.3. Производни от *ие*. **ne-rot* – *нетии*, *нестера*

В монографичния си труд *История славянских терминов родства и некоторых терминов общественного строя* О. Н. Трубачев отделя специално място на още едно наименование на племенник (*нетии*) и озаглавява този специален раздел: *Слав. *netijь, *neti, -ere. К вопросу о специальном обозначении племянника* (Трубачев / Trubachev 1959: 76–79). Лексемата е занимавала много учени, а близостта ѝ до *nevie* (френски), *nepote* (италиански), *nepot* (румънски), *Neffe* (немски), *nephew* (английски) и т.н. е бил повод за различни хипотези. Трубачев се насочва към общия им произход и самостоятелно развитие на *слав. *netijь, *neti, -ere* от *ие. *ne-rot*, т.е. отрицание *ne-* и корен **rot*, известен в славянските езици в **gos-rodъ* с вероятно значение „старейшина, баща, възрастен мъж“. В този смисъл **ne-rot* е възможно да е с първоначална семантика „непълнолетен, несамостоятелен“. Възможно е първоначално това да е бил и социален термин – млад, неженен член на семейството (ЭССЯ / ESSIA 1997: 223–224). За ж. р. на това съществително – *нестера* – изследователите приемат, че това е аналогично изравняване по *sestra*. Славянското *nestera* < **netera* е от *г-*основи и е образувано по аналогия на **mati, -ere, *dъkti, -ere* (Трубачев / Trubachev 1959: 78). Славянските **netijь, *neti* са редки. Късен местен характер имат украинските *небога, небожа, небога* и *небож* в белоруски.

Интерес представлява разпространението на наследниците на *нетии, нестера* в славянските диалекти. Данните показват успоредното съществуване на различни по произход наследници на *ие. *ne-rot*. Основно по периферията на славянското езиково землище съжителстват негови славянски, романски и германски наследници. Славянски по произход са: *net-er-ъ* (чеш., словш.); *net-j-ak-a* (сръб.); *net-jak-yn-ja/net-jak-yN-ja* (словн., хърв.); *net-jакъ* (словн., хърв., сръб.). Към това се добавят и по-късните фонетични варианти *neboга* (укр., бел.); *neboж* (укр., бел.). Заемки са съответно: *perot* (хърв., укр.)/*perut* (словн.) < далм.-ром., итал., рум.; *nevod* (словн., хърв.)/*nevot* (словн., хърв.) < фриул.; *niхt* (словн., луж.) *neffe* < нем. (ОЛА (под печат) / OLA (in print): Карти 1878, 1879, 1880, 1881)¹⁰¹. Изнесените данни показват ясно неравномерното разпределение на наследниците на *ие. *ne-rot* в славянските езици. Наред с руския език, те липсват напълно и в българските диалекти.

2. *Нетии, нестера* в палеославистичните речници

Сред кръга на така наречените класически старобългарски паметници няма източник, който да регистрира присъствието на *нетии* или негови производни¹⁰² (СтбР / StbR 1999, СС / SS 1994). Речникът на Чешката академия отбелязва единствено *нестера* с единичен пример от Устюжката кръмчая (РГБ, ф. 256, Рум. 230) (SJS 1970: 405).

Нетии е отбелязана от Фр. Миклошич в Изборника от 1073 г., в Пролог на Миханович, Хронограф от 1512 г., Азбуковник от XVII в. (Miklosiĉ: 444), а *нестера* – в Устюжката кръмчая. Последните данни Миклошич взема от Речника на Востоков (Востоков / Vostokov 1858).

И. И. Срезневски регистрира присъствието на *нетии* в Изборника от 1073 г., в Договора на княз Игор от 945 г. (почерпан от *Повесть временных лет*), в неуточнен сборник от колекцията на Чудовския манастир от XIV в., в Никоновата летопис и в Житие на Йоан Богослов (Срезневский 2: 433). Що се отнася до *нестера*, единственото място, което Срезневски посочва, е Устюжката кръмчая (Срезневский / Sreznevskiy 1902: 426).

Обхващаният голям брой източници *Словарь русского языка XI–XVII вв.* не само не добавя още изворов материал, но и значително редуцира приведеното от Срезневски (*Словарь / Slovar'* 1986: 307, 319). *Словарь древнерусского языка XI–XIV вв.* привежда интересен изворов материал от Летописец на патриарх Никифор от ср. на XIV в., от *Повесть временных лет* в Лаврентиевската летопис, както и от три преписа на простия Пролог от XIII–XIV в. (СДРЯ¹⁰³). За тези примери ще стане дума по-долу.

¹⁰¹ Изказвам голямата си благодарност към колежата Славка Керемидчиева за предоставената ми информация от подготвяния том т. 11 *Термины родства* от *Общославянский лингвистический атлас*.

¹⁰² Приведените по-долу данните от ръкописни колекции и старопечатни книги не претендират за изчерпателност, а са по-скоро ориентировъчни в някои очертаващи се тенденции, за които ще стане дума в следващото изложение.

¹⁰³ <https://rus-old-russian-dict.slovaronline.com/>

Както се вижда сведенията за разпространението на нетии, нестера в старата славянска книжна на са доста ограничени. Употребите им са свързани с конкретни писмени паметници. Заслужава да се спомене, че за разлика от ежедневиия живот няма как да се очаква честата употреба в писмени текстове на *племенник/племенница*.

3. Нетии, нестера в писмените паметници и старопечатните книги

3.1. Нетии в Изборника от 1073 г.

На първо място сред изворите, в които се среща нетии, речниците на Миклошич и Срезневски поставят употребата в Симеоновия Изборник в руски препис от 1073 г., където на л. 263б е поместен списък с имената на св. 70-те апостоли. Под № 66 е името на Йоан Марк, племенник на Варнава Медиолански, сподвижник на св. ап. Павел: *нѣ маркъ нетии варънавль епископа аполонискааго* (Симеонов сборник / Simeonov sbornik 1991: 719).

3.2. Нетии в Апостола – Послание на св. ап. Павел до колосяните 4:10

Името на апостол Йоан Марк се споменава в глава 4, стих 10 на Посланието на св. ап. Павел до колосяните¹⁰⁴. В речника на Миклошич (Miklosich 1862–1865: 444), който от своя страна цитира речника на Востоков *Словарь церковнославянского языка* (Востоков / Vostokov 1858: 248) е посочено, че в Апостол от XIV в. в Кол 4:10 срещу *ἀνεψιός* стои нетии. За съжаление липсват каквито и да било сведения за този ръкопис. Засега това е единственото свидетелство за нетии в този апостолски цитат.

Без претенция за изчерпателност проследих посочения стих от Апостола в изнесеното в речниците и в няколко ръкописа от сборката със славянски ръкописи на Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ (София).

3.2.1. Разночетенията на Колосяни 4:10 в славянската книжнина

Единична употреба на *сыновъць* предлага Христинополския апостол от XII в.: *маркъ, сновъць варнавинъ* (SJS 1987: 369; Словарь / Slovar' 2011: 137).

В архаичната група апостолски ръкописи на мястото на *ἀνεψιός* стои *сыновъ*. От тази група ще цитирам текста от НБКМ 89, служебен апостол от средата на XIV в.: *цѣлоуѣт вы аристархъ, съплѣнникъ мои, и маркъ сновъ варнавинъ, аще придетъ к' вамъ примѣте и* (л. 130а). Същото разночетение, *сыновъ*, намираме и в следните ръкописи: НБКМ 497, Пирдопски апостол от XIII в. (л. 54б), както и в НБКМ 502 от 50-те–60-те години на XIV в. (л. 132б).

Да се насочим към превода на *ἀνεψιός* със *сыновъ*. От лексикографските справочници лексема *сыновъ* със значение *племенник* има единствено при Фр. Миклошич. Ученият определя, че това е съществително от м. р., а сред източниците са посочени Миней на Миханович и Кръмчая на Миханович, както Миклошич нарича Иловичката кръмчая от 1262 г. Като гръцки паралел на *сыновъ* Миклошич посочва *ἀνεψιός* (Miklosich 1862–1865: 967). Смятам, че *сыновъ* трябва да се разглежда като субстантивирано прилагателно притежателно от *сынъ* със значение *племенник*. Лексикализираното се прилагателно притежателно от *сынъ* в старобългарски език е *сыновънъ* (Miklosich 1862–1865: 967, Срезневский / Sreznevskiy 1912: 870).

В атонската/търновската редакция на апостолския текст гръцкото *ἀνεψιός* остава непревездено. Като пример може да бъдат посочен апостол НБКМ 88, писан през 1362 г. от иерей Варлаам: *цѣлоуѣт вы аристархъ съплѣнникъ мои, и марко анепси варнавинъ, егоже рѣ принесе заповѣди аще придетъ къ вамъ пріимѣте него* (л. 23б). Към това можем да добавим и НБКМ 93 от края на XIV – началото на

¹⁰⁴ „Поздравява Ви Аристарх, който е затворен заедно с мене, и Марко, племенникът на Варнава (за когото получихте заповед: ако дойде при Вас, приемоте го)“ Кол 4:10⁹ <<https://dveri.bg/bible>> [18.11.2020] Ἀσπάζεται ὑμᾶς Ἀρίσταρχος ὁ συναχμάλωτός μου καὶ Μάρκος ὁ ἀνεψιός Βαρναβᾶ (περὶ οὗ ἐλάβετε ἐντολὰς, ἐὰν ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς, δεῖξασθε αὐτόν) <<https://www.academic-bible.com/en/online-bibles/novum-testamentum-graeco-na-28/read-the-bible-text>> [18.11.2020].

XV в., (л. 102б); НБКМ 94 от XIV в., (л. 151 а). Тази особеност на атонско-търновската редакция на Апостола преминава в първата славянска печатна Библия, Острожката на Иван Феодоров от 1581 г. (Острожка библия / Ostrozhka bibliya 1581: 1202), както и в многобройни по-късни издания на Библията и Апостола.

Речникът на църковнославянския език на арх. Ат. Бончев потвърждава, че *анѣѣи* се свързва изключително с глава 4, стих 10 на Посланието на ап. Павел до колосяните (Бончев / Bonchev 2002: 24). В цялата текстова история на разпространение на този стих се оформя синонимен ред *нетии*, *сыновъ*, *сыновъць*, *анѣѣи*. Смятам, че на *сыновъ* може да се гледа като на междинен етап от образуването на дериват за назоваване на *племенник* от *сынъ* в процеса на формирането на *сыновъць*. Следи от съществуването на ж. р. от това съществително откриваме в речника на Н. Геров, който отбелязва *синовица*, *синица* „млада, снажна, левент жена; мома“ (Геров / Gerov 5: 303).

3.3. Нетии в Пролога

В процеса на работа върху настоящата публикация се натъкнах на няколко невъведени досега в обращение примера за употреба на *нетии* в Простия пролог.

Един от известните братови синове, този път от Стария Завет, е племенникът на Авраам Лот. В един от сравнително редките южнославянски преписи на библейски книги, ръкопис Григ. № 1 – Осмокнижие от първата половина на XVI в., от сбирката на В. И. Григорович¹⁰⁵, той е назван описателно: *оуслышавъ же авраамъ яко плѣнише лота сѣна брата своего* (л. 3б). В руски препис на Петокнижието от основната колекция на Троицко-Сергиевата лавра (Тр. № 1 от XIV в.¹⁰⁶) Лот е назван *сыновець* – *слышавъ аврамъ яко плененъ бысѣ лотъ сынъць его сыновець* (12б). Интересно е, че в така наречената Елисаветинска Библия от 1751 г. Лот е *братаничъ* – (Елисаветинска библия / Elisavetinska bibliya 1751.1: 107). Отбелязването паметта на праведния Авраам и неговия племенник Лот в православния календар е на 9. октомври. В Станиславовия (Лесновския) пролог от 1330 г. тя е означена по следния: *въ тѣ днь паметъ флорентиана и праведнаго авраама и лота нетию его* 35b (Павлова, Желязкова / Pavlova, Zhelyazkova 1999: 53). *Нетии* откриваме в същия контекст и в Лобковския пролог (46г) (СДРЯ¹⁰⁷). Без претенция за изчерпателност към това ще добавим и ръкопис Тр.-Серг. 33 от XIV в. (л. 73a¹⁰⁸). Всички тези употреби на *нетии* са от Простия пролог. В появилия се през XIV в. превод на Стишния пролог на мястото на *нетии* в отбелязването на тази памет откриваме гръцкото *анѣѣи*. Като пример ще посочим Данииловия пролог от 1620 г.: *въ тѣже днь паметъ праведнаго авраам и лота анѣѣа его* НБКМ 1042 (л. 77б¹⁰⁹). Що се отнася до старопечатните пролози, то там откриваме и *нетии* (Пролог 1675 г.¹¹⁰), и *анѣѣи* (Пролог 1792 г.¹¹¹). В Станиславовия (Лесновския) пролог) има още един племенник, наречен *нетии*. Така е определен преподобният Кириак отшелник, чиято памет се отбелязва на 29.09: *тѣ бѣ въ црѣво ѿѣѣсина великааго. ѿ грѣ корента. снѣ ѿва презвитера.*

¹⁰⁵ РГБ, Москва, фонд 87, сбирка на В. И. Григорович <<https://lib-fond.ru/lib-rgb>>, <http://www.gorazd.org/?q=en%2Fnode%2F103&fbclid=IwAR3kYk1xUh5We2JGvj4LaMotpSEvV3PNKy0FmOD5Cry5_n70Snw_njlvjg> [18.11.2020].

¹⁰⁶ РГБ, Москва, основна колекция на Библиотеката на Троицко-Сергиевата лавра, фонд 304/I, <<https://lib-fond.ru/lib-rgb>>, <http://www.gorazd.org/?q=en%2Fnode%2F103&fbclid=IwAR3kYk1xUh5We2JGvj4LaMotpSEvV3PNKy0FmOD5Cry5_n70Snw_njlvjg> [18.11.2020].

¹⁰⁷ <https://rus-old-russian-dict.slovaronline.com/>

¹⁰⁸ РГБ, Москва, основна колекция на Библиотеката на Троицко-Сергиевата лавра, фонд 304/I, <<https://lib-fond.ru/lib-rgb>>, <http://www.gorazd.org/?q=en%2Fnode%2F103&fbclid=IwAR3kYk1xUh5We2JGvj4LaMotpSEvV3PNKy0FmOD5Cry5_n70Snw_njlvjg> [18.11.2020].

¹⁰⁹ Национална библиотека „Св. св. Кирил и Методий“, Дигитална библиотека, <http://www.nationallibrary.bg/wp/?page_id=1337> [18.11.2020].

¹¹⁰ Колекция старопечатни книги на Библиотеката на Троицко-Сергиевата лавра, <<https://lib-fond.ru/lib-rgb>>, <http://www.gorazd.org/?q=en%2Fnode%2F103&fbclid=IwAR3kYk1xUh5We2JGvj4LaMotpSEvV3PNKy0FmOD5Cry5_n70Snw_njlvjg> [18.11.2020].

¹¹¹ Колекция старопечатни книги на Библиотеката на Троицко-Сергиевата лавра, <<https://lib-fond.ru/lib-rgb>>, <http://www.gorazd.org/?q=en%2Fnode%2F103&fbclid=IwAR3kYk1xUh5We2JGvj4LaMotpSEvV3PNKy0FmOD5Cry5_n70Snw_njlvjg> [18.11.2020].

цркъвь коринта. и ѿвдожина. не ти же петра кѣппа (26а) (Павлова, Желязкова / Pavlova, Zhelyazkova 1999: 44). По аналогичен на предходния случай с паметта на праведния Авраам и Лот, не тии откриваме в Тр.-Серг. 33¹¹² (53г), както и в СДРЯ – този път в Юриевския пролог от първата половина на XIV в. (СДРЯ¹¹³). В паметта за 29. септември в Стишния пролог откриваме непреведеното *анѣѿеи* НБКМ 1042 (л. 52а¹¹⁴). Гръцката заемка намираме и в старопечатни руски пролози (Пролог 1675 г., л. 97а; Пролог 1792 г., л. 95а¹¹⁵).

3.4. Не тии, нестера и техните синоними в църковно-юридическата книжнина

Едно от местата, където очаквано намираме названия на *племенник/-ица* е църковно-юридическата книжнина и това са на първо място текстовете, свързани с изброяването на степените на родство и на забранените поради роднинска връзка бракове.

Устюжката кръмчая (РГБ, ф. 256, Рум. 230)¹¹⁶ е съхранила едни от редките употреби на не тии и нестера. Рум. 230 е посочен без контекст и сигнатура още в речника на Востоков. Оттам в същия вид попада в речника на Миклошич. Ето и конкретния пример за нестера *племенница*: *аще кто поиметь сестрениць ли дъщерью. ли нестерюу да не боудеть ты сѣни* (л. 25б). Лексемата е употребена в една от най-древните съставни части на славянската църковно-юридическа книжнина – Номоканона на Йоан Схоластик. Сходен по смисъл е текстът на едно от Апостолските правила в Ефремовската кръмчая от първата половина на XII в. (Бенешевич / Beneshevich 1906): *ѿи. водѣи дзвѣ сестрѣници. ли сестричьноу. не можеть взѣти причѣтъникъ – ѱ дѹо ѱделѣас ѱгѹменос ѱ ѱделѣидѣн оѹ дѹнати еѣѿи кѣлѣрикѹс* (Бенешевич / Beneshevich 1906: 65). Примерът е цитиран в Речника на руския език XI–XVII в. (Словарь / Sovar' 2000: 98).

В Устюжката кръмчая попаднах на още един пример – това е интересуващата ни в това изследване не тии. Този път е в частта, която разглежда степените на родство с тези, които нито ние сме родили, нито са от нас родени, но принадлежат към същия род и корен: *ѿко братъ, сестрѹи тътка. не тии. сестрична, братѹчадъ братна дъчи* (л. 73б). Както се вижда *племенникът* е наречен не тии, но племенницата е сестрична.

Напоследък М. Цибранска-Костова подготви изследване, издание и новобългарски превод на Закон градски/Прохирон по Иловичката кръмчая от 1262 г., където този ценен писмен паметник се появява за първи път в южнославянската книжнина (Цибранска-Костова / Tsibranska-Kostova 2021). Твърде рядкото съществително *сыновъ племенник* е използвано в грань. *лѣ. ѿ казнѣхъ*. В параграф 72 на титул 39 се третират наказанията на влезли в брачни или в плътски взаимоотношения с близки родственици: *иже бракомъ съвѣкоуплающе се. или и инако сплѣтающе се. или ѿць и снѣ съ мѣрию и съ дъщерю. или сыновъ съ бывшею женою стрѣна него. или стрѣи съ бывшею женою сестричица него*. Между непозволените брачни или интимни връзки са и тези между племенник и бившата жена на своя чичо, както и на чичо с бившата жена на своя племенник. Въпросният *племенник* е назован първия път *сыновъ*, а втория път – *сестричиць*. В изданието и превода на Прохирона рядката употреба на *сыновъ* като *племенник* е останала неотбелязана, което е рефлектирало и на съвременния превод на текста: „... или син с бившата жена на своя чичо, или чичото с бившата съпруга на своя племенник“ (Цибранска-Костова / Tsibranska-Kostova 2021). Изданието включва *Глосар на думи, изрази и термини*

¹¹² РГБ, Москва. Основна колекция на Библиотеката на Троицко-Сергиевата лавра, фонд 304/1, <<https://lib-fond.ru/lib-rgb>>, <http://www.gorazd.org/?q=en%2Fnode%2F103&fbclid=IwAR3kYk1xUh5We2JGvj4LaMotpSEvV3PNKy0FmOD5Cry5_n70Snw_njlvj> [18.11.2020].

¹¹³ <https://rus-old-russian-dict.slovaronline.com/>

¹¹⁴ Национална библиотека „Св. св. Кирил и Методий“, Дигитална библиотека, <http://www.nationallibrary.bg/wp/?page_id=1337> [18.11.2020].

¹¹⁵ Колекция старопечатни книги на Библиотеката на Троицко-Сергиевата лавра, <<https://lib-fond.ru/lib-rgb>>, <http://www.gorazd.org/?q=en%2Fnode%2F103&fbclid=IwAR3kYk1xUh5We2JGvj4LaMotpSEvV3PNKy0FmOD5Cry5_n70Snw_njlvj> [18.11.2020].

¹¹⁶ РГБ, Москва, ръкописен фонд на Румянцевския музей, <<https://lib-fond.ru/lib-rgb>>, <http://www.gorazd.org/?q=en%2Fnode%2F103&fbclid=IwAR3kYk1xUh5We2JGvj4LaMotpSEvV3PNKy0FmOD5Cry5_n70Snw_njlvj> [18.11.2020].

в средновековния текст на „Прохирона“ според Иловичкия препис от 1262 г. От него става ясно, че в Прохирона *племенникът* е наречен *сестричиць*, а племенницата – *сестрична*. Както посочих по-горе, към тези данни трябва да добавим и употребата на още една лексема за *племенник* – *сыновъ* (Цибранска-Костова / Tsibranska-Kostova 2021).

В средата на XVII в. (1650–1653 г.) се появява първата църковнославянска печатна Кръмчая, събрала в себе си църковно-юридическото наследство на православната славянска книжнина. Без претенция за изчерпателност на приведените сведения, ще посоча различни начини на назоваване на *племенник/-ица*: *сестричиць*, *сестрична*, *сестреница*, *вратаничь*, *вратаина*, *вратанъкъ*, *вратанка* (Кръмчая 1650: 510, 618, 624, 630, 637¹¹⁷). Появяват се и първите примери за употребата на *племенница* като роднинско, а не като родово наименование.

3.5. Нетии в историческите съчинения

В речника на Срезневски са цитирани 2 примера за нетии от руски хроники – *Никоновската летопис* и *Руския хронограф (Летописец еллинский и римский)* в редакцията му от 1512 г. И двата примера, приведени по-долу, са свързани със събития от историята на Сръбското кралство.

В Никоновската летопис лексемата е употребена в разказа за българския цар Михаил III Шишман, който загива в битка със сърбите при Велбъжд. След неговата кончина на българския престол се възкачва цар Иван Александър: и сраженю бывш повѣждень высть ятѣ болгаромъ царь [михаилъ] и ѹбиень; еже инѣмъ ѹготова, самъ пострада. болгаре же стѣда исполньше са и многи погвбивше, александра того нетиа поставляше цара и въ своя възвратиша са (ПСРЛ / PSRL 1885: 199).

В Руския хронограф от 1512 г. нетии е използвана при описанието на историческите събития, свързани със царуването на Стефан Урош II Милутин: волк же со агараны всю землю растлиша. видѣвъ же стефанъ са, радѣраеть землю. волк же служаше царю мусолманъ с нетии своими, рекше с сестричици, и тѣмъ отеческою землю дрѣжавшим. стефан же по отлѣченнии ему живаше (ПСРЛ / PSRL 1911: 428). Много важно е да се отбележи, че под линия в изданието е приведено разночетение от преписи на този Хронограф, в които нетии е заменено с *со вратовичи*.

Към тези източници *Словарь древнерусского языка XI–XIV вв.* прибавя още *Летописец на патриарх Никифор* и *Лаврентиевската летопис* (СДРЯ¹¹⁸).

3.6. Нетии в късносредновековни глосари

В речника на Фр. Миклошич е отбелязано, че нетии се среща в Азбуковник. Библиографската справка насочва към издание на И. П. Сахаров със заглавие *Азбуковник и сказание о неудобь познаваемых речах*, публикувано в поредицата *Сказания русского народа* по преписи от XVII в. (Сахаров / Saharov 1849). Сред „неудобопонимаемите“ думи между многобройни лексеми, основно от чужд произход, е и нетии, пояснена лаконично с ‘племянник’ (Сахаров / Saharov 1849: 173). Това сочи че през XVII в. лексемата вече е била „неудобопонимаема“ за русите.

3.7. Нетии в среднобългарския превод на *Римския патерик*

В настоящото изследване вниманието е насочено и към още един извор, в който откриваме рядкото за старобългарската, а и за старата славянска, книжнина, наименование на *племенник* – *нетии* – *Римския патерик*.

Използваният в статията материал от старобългарския превод на *Диалозите* е от монографията на Кр. Диди (Дидди / Diddi 2001), а от среднобългарския търновски превод по ръкопис РНБ .Q. I 275, ср. XIV в., подготвен за публикация и въведен в обращение от П. Петков на страницата на Encyclopedia Slavica sanctorum¹¹⁹. Именно в този втори търновски превод попаднах на двукратна употреба на нетии.

¹¹⁷ <<https://lib-fond.ru/lib-rgb/>>, <http://www.gorazd.org/?q=en%2Fnode%2F103&fbclid=IwAR3kYk1xUh5We2 JGvj4 LaMotpSEvV3PNKy0FmOD5Cry5_n70Snw_njlvq> [18.11.2020].

¹¹⁸ <https://rus-old-russian-dict.slovaronline.com/>

¹¹⁹ <<http://www.eslavsanct.net>> [18.11.2020].

В глава 9. на Книга първа от *Римския патерик* се разказва за епископа на Ференте Бонифаций (Περὶ Βονιφατίου ἐπισκόπου πόλεως Φέρνης) (PL 77: 190–200). На няколко пъти в разказа се намесва фигурата на племенника на епископа – презвитер Констанций. По-долу привеждам сравнение между старобългарския, среднобългарския преводи в съпоставка с гръцкия текст:

Старобългарски превод	Среднобългарски превод	Паралелен гръцки текст
Дидди / Diddi 2001	РНБ .Q. I 275	PL 77: 190, 194
Първи епизод		PL 77: 190
14г вз єдинъ днь константъю прозвтерюу. своемоу снови повелѣ. іако да вса въз епкпїи винныѣ съсоудѣи ѡмзѣвають и посмолатъ	38г вз єдинъ же днь констнтю презвитеръ своемоу нетю повелѣ, іако да вса іаже въз епкпїи винныѣ съсѣды измыеть и посмолитъ	Ἐν μιᾷ δὲ ἡμέρᾳ Κωνσταντίῳ τῷ πρεσβυτέρῳ τῷ ἑαυτοῦ ἀνεπιῶ προσέταξεν, ὅπως ὅλα τὰ ἐν τῷ ἐπισκοπίῳ τοῦ οἴνου σκεύη πληθυνθῶσι καὶ πισσοθῶ
Втори епизод		PL 77: 194
16г вз дрогоує же врѣмѣ преженареченныи константъи прозвтеръ. сего сновець. конь свои на .ѡ. златицю прода	41v вз дрогоує оубо врѣмѣ. преженареченныи константъиє презвитеръ. свои конъ на .ѡ. златикъ прода	Ἐν ἄλλῳ τοίνυν καιρῷ ὁ προλεχθεὶς Κωνσταντίος ὁ πρεσβύτερος ὁ τούτου ἀνεπιῶς τὸ ἑαυτοῦ ἵππον εἰς δώδεκα νομίσματα
Трети епизод		PL 77: 194
16г на паматъ емоу прїиде іако кωνстантъи прозвтеръ сновъ его конь продалъ є	42г вз паматъ же его прїиде іако константъиє презвитеръ нети его конъ свои продалъ є	Εἰς μνήμην δὲ αὐτῷ ἦλθεν. ὅτι Κωνσταντῖνος ὁ πρεσβύτερος ὁ αὐτοῦ ἀνεπιῶς, τὸν ἵππον αὐτοῦ πέπρακε

Примерите показват, че в старобългарския превод ἀνεπιῶς е преведено със сынъ, сынъвъ, сыновъць а в търновския превод на 2 пъти се появява нетии. Във втория от примерите в среднобългарския превод, приведени по-горе, ἀνεπιῶς е пропуснат.

Без съмнение обаче нетии, нестерѣ са били част от речниковото богатство на нашия език в исторически план. Макар и единични свидетелствата за неговото присъствие са безспорни. До знакови паметници като Симеоновия изборник от 1073 г., архаичното на ядро на корпуса от църковно-юридическата книжнина, чийто превод е свързан с началния период от развитието на старобългарската книжнина, се нареждат уверено Станиславовият (Лесновският) пролог от 1330 г. и среднобългарският търновски превод на *Римския патерик*. И докато преписът на Пролога, направен от книжовника Светослав в Лесновския манастир, следва архетип и появата на нетии може да се обясни със следване на прототипа, при което запазването на архаизми и на неприсъщи за езика изразни средства е по-лесно, то присъствието на нетии в нововъзникналия през XIV в. среднобългарски превод на *Римския патерик* говори за реално присъствие на лексемата в речниковото богатство на българския език през XIV в.

Цитирана литература / References

- Бенешевич 1906: Бенешевич, В. Н. *Древнеславянская крѣмчая XIV титулов без толкованія*. Т. 1. Санкт-Петербург: „Типография Императорской академии наук“. (Beneshevich 1906: Beneshevich, V. N. *Drevneslavianskaia krmchaia XIV titulov bez tolkovaniia*. Т. 1. Sankt-Peterburg: „Tipografia Imperatorskoi akademii nauk“.)
- БЕР 1999: *Български етимологичен речник*, Т. 5 (падеж – пуска). София: АИ „Проф. Марин Дринов“, 1999. (BER 1999: *Balgarski etimologichen rechnik*, Т. 5 (padezh – puska). Sofia: AI „Prof. Marin Drinov“.) <<https://ibl.bas.bg/ber/>> [20.01.2021]
- БЕР 2002: *Български етимологичен речник*, Т. 6 (пускам – словарь). София: АИ „Проф. Марин Дринов“, 2002. (BER 2002: *Balgarski etimologichen rechnik*, Т. 6 (puskam – slovar). Sofia: AI „Prof. Marin Drinov“.) <<https://ibl.bas.bg/ber/>> [20.01.2021]
- Бончев 2002: Бончев, Ат. *Речник на църковнославянския език*. Т. 1. 2002. София: Народна библиотека „Св. св. Кирил и Методий“. (Bonchev 2002: *Bonchev, At. Rechnik na tsarkovnoslavyanskya ezik*. Т. 1. 2002. Sofia: Narodna biblioteka „Sv. sv. Kiril i Metodiy“.)

- Будилович 1875: Будилович, А. С. *XIII слов Григория Богослова в древнеславянском переводе*. По рукописи Императорской публичной библиотеки XI века. Санкт Петербург: Типография Императорской академии наук. (Budilovich 1875: Budilovich, A. S. *XIII slov Grigoriia Bogoslova v drevneslavianskom perevode*. Po rukopisi Imperatorskoi publicnoi biblioteki XI veka. Sankt Peterburg: Tipografiia Imperatorskoi akademii nauk.)
- Востоков 1858: Востоков, Х. А. *Словарь церковнославянского языка*, Т. 1. Санкт Петербург: Типография Императорской академии наук. (Vostokov 1858: Vostokov, H. A. *Slovar' tserkovnoslavianskogo iazyka*, Т. 1. Sankt Peterburg: Tipografiia Imperatorskoi akademii nauk.)
- Геров 1895: Геров, Н. *Речник на българския език*. Т. 1. Пловдив: Дружествена печатница *Съгласие*. (Gerov 1895: Gerov, N. *Rechnik na balgarskya ezik*. Т. 1. Plovdiv: Druzhestvena pechatnitsa *Saglasie*.)
- Геров 1901: Геров, Н. *Речник на българския език*. Т. 5. Пловдив: Дружествена печатница *Съгласие*, 1901. (Gerov 1901: Gerov, N. *Rechnik na balgarskya ezik*. Т. 5. Plovdiv: Druzhestvena pechatnitsa *Saglasie*.)
- Дидди 2001: Дидди, К. *Патерик Римский. Диалоги Григория Великого в древнеславянском переводе*. Москва: Индрик. (Diddi 2001: Diddi, K. *Paterik Rimskii. Dialogi Grigoriia Velikogo v drevneslavianskom perevode*. Moskva: Indrik.)
- Елисаветинска Библия 1751: Библия. Санкт-Петербург (Elisavetinska bibliya 1751: Biblia. Sankt-Peterburg) <<https://archive.org/details/bibliasiriechknii01luik/page/108/mode/1up>> [20.01.2021]
- Истрин 1920: Истрин, В. М. *Хроника Георгия Амартола в древнем славяно-русском переводе*. Текст, исследование и словарь, Т. 1. Текст. Петроград: Росийская государственная академическая типография. (Istrin 1920: Istrin, V. M. *Khronika Georgiia Amartola v drevnem slaviano-russkom perevode*. Tekst, issledovanie i slovar', Т. 1. Tekst. Petrograd: Rossiiskaia gosudarstvennaia akademicheskaia tipografiia.)
- ОЛА (под печат): *Общеславянский лингвистический атлас*, Т. 11. Термины родства. Карта L 1878 'сын брата' S. Wölke, П. Гриценко; Карта L 1879 'дочь брата' – авторы: I. Doliński, Л. Рябец; Карта L 1880 'сын сестры' – авторы: Г. Кобирина, S. Wölke; Карта L 1881 – 'дочь сестры' – авторы: I. Doliński, М. Ткачук. (OLA (in print) *Obshch斯拉vianskii lingvisticheskii atlas*, Т. 11. Terminy rodstva. Karta L 1878 'syn brata' S. Wölke, P. Gritsenko; Karta L 1879 'doch' brata' – avtory: I. Doliński, L. Riabets'; Karta L 1880 'syn sestry' – avtory: G. Kobirinka, S. Wölke; Karta L 1881 – 'doch' sestry' – avtory: I. Doliński, M. Tkachuk.)
- Острожка библия 1581: Библия. Острог: Тип. К.К. Острожского, (Ostrozhka bibliya 1581: Bibliia. Ostrog: Tip. K. K. Ostrozhskego) <<https://txt.drevle.com/text/ob1581-68-kolosyanam/2>> [20.01.2021]
- Павлова, Желязкова 1999: Павлова, Р., В. Желязкова. *Станиславов (Лесновски) Пролог от 1330 г.* Велико Търново: Фабер. (Pavlova, Zhelyazkova 1999: Pavlova, R., V. Zhelyazkova. *Stanislavov (Lesnovski) Prolog ot 1330 g.* Veliko Tarnovo: Faber.)
- ПСРЛ 1885: *Полное собрание русских летописей, изданные по высочайшему повелению Археографической комиссии*. Т. 10. VIII. *Летописный сборник, именуемый Патриаршею или Никоновскою летописею*, Санкт Петербург: Типография Министерства внутренних дел. (PSRL 1885: *Polnoe sobranie russkikh letopisei, izdannye po vysochaichemu povelenniu Arkheograficheskoiu kommissieiu*. Т. 10. VIII. *Letopisnyi sbornik, imenuemyi Patriarsheiu ili Nikonovskoiu letopiseiu*, Sankt Peterburg: Tipografiia Ministerstva vnutrennykh del.)
- ПСРЛ 1911: *Полное собрание русских летописей, изданные по высочайшему повелению Археографической комиссии*. Т. 22. *Русский хронограф*. Часть первая. Хронограф редакции 1512 г. Санкт Петербург: Типография Министерства внутренних дел. (PSRL 1911: *Polnoe sobranie russkikh letopisei, izdannye po visochaishemu povelenniu Arkheograficheskoiu kommissieiu*. Т. 22. *Russkii khronograf. Chast' pervaia. Khronograf redaktsii 1512 g.*, Sankt Peterburg: Tipografiia Ministerstva vnutrennykh del.)
- РБЕ 2004: *Речник на българския език*. Т. 12. София: Издателство на БАН, (RBE 2004: *Rechnik na balgarskya ezik*. Т. 12. Sofia: Izdatelstvo na BAN) <<https://ibl.bas.bg/rbe/>> [20.01.2021]
- Сахаров 1849: Сахаров, И. П. *Сказания русского народа*, Т. 2 (кн. 5, 6, 7, 8). Санкт Петербург. (Sakharov 1849: Sakharov, I. P. *Skazaniia russkogo naroda*, Т. 2 (kn. 5, 6, 7, 8). Sankt Peterburg.)
- СДРЯ 2002: *Словарь древнерусского языка XIV–XV вв.* Т. 5. Москва: Русский язык (SDRiA 2002: *Slovar' drevnerusskogo iazyka XIV–XV vv.* Т. 5. Moskva: Russkii iazyk) <<https://rus-old-russian-dict.slovaronline.com/>> [20.01.2021]
- Симеонов сборник 1991: *Симеонов сборник (по Светославовия препис от 1073 г.)*. Исследване и текст. София: Издателство на БАН. (Simeonov sbornik 1991: *Simeonov sbornik (po Svetoslavovya prepis ot 1073 g.)*. Izsledvane i tekst. Sofia: Izdatelstvo na BAN.)
- Словарь 1986: *Словарь русского языка XI–XVII вв.* Вып. 11. Москва: Наука, 1986 (Slovar' 1986: *Slovar' russkogo iazyka XI–XVII vv.* Vyp. 11. Moskva: Nauka, 1986) <<http://etymolog.ruslang.ru/index.php?act=xi-xvii>> [20.01.2021]
- Словарь 1989: *Словарь русского языка XI–XVII вв.* Вып. 15. Москва: Наука, 1989 (Slovar' 1989: *Slovar' russkogo iazyka XI–XVII vv.* Vyp. 15. Moskva: Nauka, 1989) <<http://etymolog.ruslang.ru/index.php?act=xi-xvii>> [20.01.2021]
- Словарь 2000: *Словарь русского языка XI–XVII вв.* Вып. 24. Москва: Наука, 2000 (Slovar' 2000: *Slovar' russkogo iazyka XI–XVII vv.* Vyp. 24. Moskva: Nauka, 2000) <<http://etymolog.ruslang.ru/index.php?act=xi-xvii>> [20.01.2021]
- Словарь 2011: *Словарь русского языка XI–XVII вв.* Вып. 29. Москва: Наука, 2011 (Slovar' 2011: *Slovar' russkogo iazyka XI–XVII vv.* Vyp. 29. Moskva: Nauka, 1975-) <<http://etymolog.ruslang.ru/index.php?act=xi-xvii>> [20.01.2021]

- Срезневский 1893: Срезневский, И. И. *Материалы для словаря древнерусского языка по письменным памятникам*, Т. 1. Санкт-Петербург: Типография Императорской академии наук. (Sreznevskiy 1893: Sreznevskiy, I. I. *Materialy dlia slovaria drevnerusskogo iazyka po pis'mennym pamiatnikom*, Т. 1. Sankt-Peterburg: Tipografia Imperatorskoj akademii nauk.)
- Срезневский 1902: Срезневский, И. И. *Материалы для словаря древнерусского языка по письменным памятникам*, Т. 2. Санкт-Петербург: Типография Императорской академии наук. (Sreznevskiy 1902: Sreznevskiy, I. I. *Materialy dlia slovaria drevnerusskogo iazyka po pis'mennym pamiatnikom*, Т. 2. Sankt-Peterburg: Tipografia Imperatorskoj akademii nauk.)
- Срезневский 1912: Срезневский, И. И. *Материалы для словаря древнерусского языка по письменным памятникам*, Т. 3. Санкт-Петербург: Типография Императорской академии наук. (Sreznevskiy 1912: Sreznevskiy, I. I. *Materialy dlia slovaria drevnerusskogo iazyka po pis'mennym pamiatnikom*, Т. 3. Sankt-Peterburg: Tipografia Imperatorskoj akademii nauk.)
- СС 1994: *Старославянский словарь* (по рукописям X–XI веков). Под редакцией Р. М. Цейтлин, Р. Вечерки, Э. Благовой. Москва: Русский язык. 1994. (SS 1994: *Staroslavianskii slovar'* (po rukopisiam X–XI vekov). Pod redaktsiei R. M. Tseitlin, R. Večerki, E. Blagovoi. Moskva: Russkii iazyk.)
- СтБР 1999: *Старобългарски речник*. Отговорен редактор ч.-кор. Проф. Дора Иванова-Мирчева. Т. 1. София: „Валентин Траянов“. (StbR 1999: *Starobalgarski rechnik*. Otgovoren redaktor ch.-kor. Prof. Dora Ivanova-Mircheva. T. 1. Sofia: „Valentin Trayanov“) <<https://ibl.bas.bg/>> [20.01.2021]
- СтБР 2009: *Старобългарски речник*. Отговорен редактор ч.-кор. Проф. Дора Иванова-Мирчева. Т. 2. София: „Валентин Траянов“. (StbR 2009: *Starobalgarski rechnik*. Otgovoren redaktor ch.-kor. Prof. Dora Ivanova-Mircheva. T. 2. Sofia: „Valentin Trayanov“) <<https://ibl.bas.bg/>> [20.01.2021]
- Трубачев 1959: Трубачев, О. Н. *История славянских терминов родства и некоторых терминов общественного строя*. Москва: Издательство АН СССР. (Trubachev 1959: Trubachev, O. N. *Istoriia slavianskikh terminov rodstva i nekotorykh terminov obshchestvennogo stroia*. Moskva: Izdatel'stvo AN SSSR.)
- Цибранска-Костова 2021: Цибранска, Костова, М. *Прохирон/Закон градски (Юридическото наследство на православните славяни)*. София: „Валентин Траянов“. (Tsibranska-Kostova 2021: Tsibranska, Kostova, M. *Prohiron/Zakon gradski (Yuridicheskoto nasledstvo na pravoslavnite slavyani)*. Sofia: „Valentin Trayanov“.)
- ЭССЯ 1997: *Этимологический словарь славянских языков*. Праславянский лексический фонд, Т. 24 *navijati (sę)/navivati (sę)–nerodima(jь). Москва: Наука. (ESSJa 1997: *Etimologicheskii slovar' slavianskikh iazykov*. Praslavianskii leksicheskii fond, T. 24 *navijati (sę)/navivati (sę)–nerodima(j''). Moskva: Nauka) <<http://etymolog.ruslang.ru/index.php?act=essja>> [20.01.2021]
- Miklosich 1862–1865: Miklosich, Fr. *Lexicon palaeoslovenico-graeco-latinum*. Vindobonae: Guilemus Braumueller.
- PL: Migne, J.-P. *Patrologiae cursus completus. Series Latina*. <<http://patristica.net/latina>> [20.01.2021]
- SJS 1970: *Slovník jazyka staroslověnskeho*. Т. 2. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, <http://byzantinorossica.org.ru/PS_Vocabularies.html> [20.01.2021]
- SJS 1987: *Slovník jazyka staroslověnskeho*. Т. 4. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, <http://byzantinorossica.org.ru/PS_Vocabularies.html> [20.01.2021]

RARE RELATIVE NAMES IN THE OLD BULGARIAN LITERATURE - *NETII, NESTERA* IN THE CONTEXT OF THE NAMES OF A NEPHEW / NIECE IN THE OLD SLAVONIC LITERATURE

Elka Mircheva

Institute for Bulgarian Language, Bulgarian Academy of Sciences

elka_mircheva@abv.bg

Abstract: The article deals with rare name in the Old Slavonic Literature of “nephew” *netii, nestera*. Some examples of its use have been published. The rare names considered in the context of numerous names for “nephew”. Information about its distribution in modern Slavonic dialects is given.

Keywords: *Historical lexicology, Old Bulgarian literature, Etymology*

Elka Mircheva
Institute for Bulgarian Language
52 Shipchenski Prohod Blvd., bl. 17
Sofia 1113
Bulgaria
elka_mircheva@ibl.bas.bg